

Letharia vulpina

Varglav

NE NA LC DD **NT** VU EN CR RE

Nära hotad (NT)
A2bc+3bc+4bc

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Lecanorales*, **Familj:** *Parmeliaceae*, **Släkte:** *Letharia* (varglavar), **Art:** *Letharia vulpina* - varglav (L.) Hue **Synonymer:** *Evernia vulpina* (L.) Ach., *Lichen vulpinus* L.

Kännetecken

Varglav är en intensivt gulgrön busklav, upp till 15 cm lång, med små isidier och/eller soral. Apothecier är sällsynta.

Utbredning och status

Varglavens utbredning på naturliga ståndorter är begränsad från norra Värmland till Lycksele Lappmark. Arten var tidigare spridd i Syd- och Mellansverige på kulturskapade ståndorter såsom spåntak, brädväggar etc, påfallande ofta på gamla byggnader på kyrkogårdar. Numera finns enbart två sådana förekomster kvar, en i Västergötland och en på Öland. Arten har en kontinental utbredning i Sverige. I övriga Norden förekommer varglav med enstaka förekomster i centrala Norge och från en lokal på Åland. Den är rödlistad i bägge länderna, i Finland som Försvunnen. Utanför Norden förekommer den i Europas bergsområden, Nordafrika, Asien (Kaukasus) samt västra Nordamerika.

Ekologi

Laven uppträder på gammal, torr, hård ved, främst tallved, i öppna lägen. Naturliga habitat utgörs av torrakor, högstubbar och rotvältor, främst i kanten av eller ute på myrar. Laven påträffas även i glesa tallskogar. Ofta växer den högt uppe i torrakor, på torra grenar eller toppar av jättetallar. I Västergötland sitter den på ett gammalt spåntak och på Öland på en väderkvarn. I norra Sverige finns den fortfarande kvar på ett antal fåbodar av obehandlat virke. I mycket sällsynta fall kan varglav även växa på bark av allehanda trädslag samt på sten.

Hot

Borttagande av torrakor vid avverkningar eller i samband med insamling av brännved är ett allvarligt hot mot laven. Både målning och förfall av gamla obehandlade träbyggnader är ett stort hot. Lämpliga torrakor nyskapas i praktiskt taget inte alls.

Åtgärder

Torrakor skall sparas, liksom en del nyligen döda träd för att skapa kontinuerlig tillgång på nya torrakor. Håll öppet kring förekomster på lador och byggnader. Undvik att måla omålade lador och tidigare målade men numera urblekta byggnader och liknande miljöer.

Övrigt

Varglaven är fridlyst i Sverige och är även Dalarnas landskapslav. Arten är giftig och har fått sitt namn då det anses att den tidigare användes som gift i åtlar vid varg- och rävjakt. Utländska namn – NO: Ulvelav, FI: Takkujäkälä.

Naturvård

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

- Ahlner, S. 1948. Utbredningstyper bland nordiska barrträdslavar. *Acta Phytogeogr. Suec.* 22.
- Ehrenroth, B. 1976. *Översiktlig naturvårdsinventering i Värmland. Torsby kommun 3, Finnskoga-Dalby.* Länsstyrelsen i Värmlands län.
- Hermansson, J. 2005. Varglav. I: Arvidsson, L. & Hultengren, S. (red.), *Svenska landskapslavar.* Naturcentrum, Stenungsund.
- Linderheim, A. 1977. Varglaven i Gästrikland. *Natur i Gävleborg 1977:* 47–50.
- Oldhammer, B. & Johansson, P. 2002. Sveriges rikaste kända lokal för varglav ligger i Dalarnas fjällskog. *Svensk Bot. Tidskr.* 96: 3-7.
- Tønsberg, T., Gauslaa, Y., Haugan, R., Holien, H. & Timdal, E. 1996. The threatened macrolichens of Norway - 1995. *Sommerfeltia* 23: 1–258.

Författare

Roland Moberg 1984. Rev. Janolof Hermansson & Svante Hultengren 1998. © ArtDatabanken, SLU 2005.